

Q1 2024

Kuntarahoitus

Talouden vastatuuli odotettua navakampi – kuntataloudessa kuluvana vuonna selvä käänne heikompaan

Suomen talouden taantuma oli viime vuonna odotettua syvempi. Tuoreimpien tilinpitotietojen mukaan bruttokansantuote supistui vuonna 2023 1,0 prosenttia, mikä alitti jokseenkin kaikki talousennusteet. Kysyntekijöistä yksityinen kulutus, investoinnit ja vienti heikkenivät. Ainoastaan julkinen kulutus säilyi kasvussa.

KUNTARAOITUS: SUOMEN TALOUDEN ENNUSTE, MAALISKUU 2024

Määrän muutos, %	2023	2024e	2025e	
Tarjonta	Bkt	-1,0	↓ -0,5	→ 2,0
	Tuonti	-7,4	→ -1,0	↑ 4,0
Kysyntä	Yksityinen kulutus	-1,0	→ 0,5	→ 1,3
	Julkinen kulutus	5,1	↑ -0,5	→ 0,5
	Investoinnit	-5,1	→ -1,5	↑ 4,0
	Vienti	-1,8	↓ -2,0	↑ 4,5
Muut ennusteet*	Työttömyysaste (15–74 v.)	7,3	↑ 8,0	↑ 7,5
	Kuluttajahintainflaatio	6,3	→ 2,0	→ 1,7

Nuolet: ennustetta ↑ nostettu ↓ laskettu → säilynyt ennallaan.

*Ennuste vuosikeskiarvoina. Lähde: Tilastokeskus, Kuntarahoitus

Talouden kehitys ollut pitkään alavireistä: taantuma on vaivannut Suomea jo pari vuotta. Vuoden 2022 alusta lukien bkt-kasvu on ollut positiivista vain kahdella vuosineljänneksellä. Rahapolitiikan kiristykset ovat vaikuttaneet Suomen talouteen selvästi verrokkimaita enemmän.

Bkt-käyrää on painanut erityisesti rakennusalan lama. Viime vuonna sen negatiivinen bkt-vaikutus oli reilun prosentin luokkaa, eli rakennussektorin ulkopuolinen talous ylsi suunnilleen nollakasvuun. Suhdannepohjan ohittaminen rakennusallalla auttaisi vakauttamaan koko taloutta.

Näkymässä ei pelkkää synkkyyttä – tauti lähtee sillä millä se on tullutkin

Vaikka työtaistelujen sävyttämä alkuvuosi on ollut taloudessa edelleen tahmea, myös kasvun eväitä alkaa hiljalleen kertyä. Suomen kannalta olisi tärkeintä, että korot kääntyisivät selvään laskuun. Viime kuukausina odotukset rahapolitiikan kevennyksistä ovat siirtyneet jonkin verran myöhemmäksi, mutta suunnanmuutos on joka tapauksessa tulossa ja korkoihin on jo tänä vuonna luvassa helpotusta. Näillä näkymin EKP aloittaa koronlaskut kesällä ja alentaa talletuskorkoa loppuvuoden aikana 0,75–1,00 prosenttiyksiköllä.

Korkotason aleneminen tukisi kuluttajien luottamusta ja auttaisi asuntokaupan käynnistymisessä.

Korkotason aleneminen tukisi kuluttajien luottamusta ja auttaisi syväjäässä olevan asuntokaupan käynnistymisessä. Vaikka myymättömien uusien asuntojen määrä on suuri ja varannon sulaminen kestää kauan, aleneva korkonäkymä loisi hiljalleen edellytyksiä rakennusalan elpymiselle. Rahoituskustannusten lasku epäilemättä piristäisi investointeja laajemminkin. Varsinkin mittavien vihreän siirtymän investointihankkeiden varaan on ladattu paljon tulevaisuuden kasvuodotuksia.

Potentiaalia kotimaisen kysynnän vahvistumiselle siis on. Myös kansainvälisen talouden elpymisen odotetaan tuovan ennen pitkää kaivattua vetoapua Suomen vientiin.

Työttömyys nousee hieman aiempia arvioitamme enemmän

Bkt-kehityksen heikkouteen nähden työllisyys on pitänyt yllättävän hyvin pintansa. Tähän vaikuttanee se, että Suomi näyttää siirtyneen rakenteellisen osaajapulan aikaan. Yritykset tunnistavat työvoimaresursseihin liittyvän niukkuuden ja haluavat pitää osaavista työntekijöistä kiinni. Lomautusjärjestelmä toimii suhdannekuopassa puskurina, mutta pysyviä irtisanomisia vältellään.

Viimeisimpien tilastojenkaan valossa työllisten lukumäärässä ei vielä ole tapahtunut oleellista muutosta. Työn kokonaismäärä kuitenkin jo alenee – tästä kielivät tehtyjen työtuntien väheneminen sekä reaalisien palkkasumman kääntyminen laskuun.

Koska talous näyttää koukkaavan jonkin verran aiempaa arvioitamme syvemmältä, olemme hieman heikentäneet työttömyyden kehitysennustettamme. Odotamme keskimääräisen työttömyysasteen nousevan tänä vuonna 8,0 prosenttiin, mutta alenevan ensi vuonna 7,5 prosenttiin.

Talous supistuu vielä 2024 – ensi vuonna nähdään jo laaja-alaista elpymistä

Näkemyksemme kuluvan vuoden sisäisestä kehityksestä ei ole olennaisesti muuttunut: alkuvuosi on vielä haastava, mutta vuoden loppua kohden talouden elpyminen voimistuu. Vuosi 2024 kuitenkin käynnistyi selvästi aiempaa arvioitamme matalammalta bkt-tasolta ja tulehtunut työmarkkinatilanne on alkuvuonna syventänyt talouden vaikeuksia. Siksi olemme alentaneet kuluvan vuoden kasvuennusteamme -0,5 prosenttiin (edellinen ennuste -0,3 %). Ensi vuonna odotamme kulutuksen, investointien ja viennin laaja-alaista toipumista. Pidämme vuoden 2025 bkt-ennusteamme ennallaan 2,0 prosentissa.

Mikäli elpymisen palaset lokahtavat sopivasti paikoilleen jo vuoden 2024 puolella, ensi vuosi voi saada lentävän lähdön ja taloudella on mahdollisuuksia yltää ennustetta ripeämpään kasvuun.

Toisaalta näkymään liittyy myös merkittäviä alasuuntaisia riskejä. Negatiivista yllätyspotentiaalia on erityisesti työllisyyden kehityksessä. Jopa nimellisen palkkasumman kasvu näyttäisi jo pysähtyneen, eikä se ole kotitalouksien ostovoiman kannalta hyvä uutinen.

Nimellisen palkkasumman kasvun pysähtyminen ei ole hyvä uutinen.

Kuntatalouden ylijäämät hiipuvat – vuoden 2023 hyvä tulos syntyi kertaeristä

Vuosi 2023 oli toistaiseksi viimeinen kuntien talouden vahva vuosi. Tulosta kertyi tilinpäätösarvioiden mukaan noin 1,8 miljardia euroa, mutta huolestuttavaa on, että tulos syntyi käytännössä kokonaan poistuvien kertaerien avulla.

Viime vuonna kunnat hyötyivät peräti 1,4 miljardin euron sote-uudistuksen verohännistä, mutta vuonna 2024 ne poistuvat. Seuraavana vuonna kuntien valtionosuuteen tehdään lisäksi 500 miljoonan euron sote-vähennykset.

Joulukuun 2023 ennusteeseemme verrattuna tuloksen toteuma oli hieman odotettua pienempi. Verotulot jäivät noin 250 miljoonaa vähäisemmiksi ja ennakoituja omaisuusmyyntejä jäi toteutumatta noin 200 miljoonaa euroa.

Vuosi 2023 oli siis taantumasta huolimatta varsin suotuisa kunnille. Verotulot toteutuivat jokseenkin ennakoitusti, työllisyysaste pysyi hyvällä tasolla ja korkosuojaukset estivät rahoituskulujen nopean nousun. Tästä huolimatta kunnat jäävät nollatulokseen, jos kertaerät oikaistaan.

Kuntarahoituksen ennuste: Kuntien talouden kehitys, maaliskuu 2024 (miljardia euroa)

Kuntayhtymät eivät sisälly lukuihin

	2022t	2023tpa	2024e	2025e	2026e	2027e	2028e
Tuloksen muodostuminen							
Toimintatuotot	7,9	5,7	5,9	6,0	6,1	6,0	6,1
Myyntituotot	2,9	1,9	2,0	2,0	2,0	2,1	2,1
Maksutuotot	1,5	0,7	0,7	0,7	0,7	0,8	0,8
Tuet ja avustukset	1,1	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7
Muut toimintatuotot	2,4	2,5	2,6	2,7	2,7	2,5	2,6
Valmistus omaan käyttöön	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Toimintakulut	42,6	19,9	20,5	21,8	22,1	22,4	22,9
Henkilöstökulut	14,5	10,2	10,5	10,9	11,1	11,3	11,5
Palvelujen ostot	23,0	5,7	5,9	6,1	6,2	6,3	6,4
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	2,0	1,5	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6
Avustukset	1,6	1,2	1,2	1,8	1,8	1,9	1,9
Muut toimintakulut	1,5	1,3	1,4	1,4	1,4	1,5	1,5
1. Toimintakate	-34,5	-14,0	-14,4	-15,5	-15,8	-16,3	-16,5
2. Verotulot	26,8	14,2	13,6	14,1	14,7	15,3	15,9
3. Valtionosuudet	10,8	3,5	3,3	3,9	4,0	4,1	4,4
4. Rahoitusuotot ja kulut, netto	0,3	0,4	0,2	0,1	0,0	-0,1	-0,1
Korkokulut	0,2	0,3	0,4	0,5	0,5	0,6	0,7
5. Vuosikate	3,5	4,2	2,7	2,5	2,8	3,1	3,6
6. Poistot	2,5	2,4	2,4	2,5	2,5	2,6	2,6
7. Satunnaiset erät, netto	0,2	0,0	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2
8. Tilikauden tulos	1,2	1,8	0,5	0,2	0,5	0,7	1,2
9. Vuosikate	3,5	4,2	2,7	2,5	2,8	3,1	3,6
10. Satunnaiset erät	0,2	0,0	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2
11. Tulorahoituksen korjauserät	-0,9	-0,3	-0,6	-0,6	-0,7	-0,5	-0,5
12. Tulorahoitus, netto	2,7	3,8	2,3	2,1	2,4	2,7	3,3
13. Käyttöomaisuusinvestoinnit	4,2	4,3	4,5	4,7	4,8	4,9	5,0
14. Rahoitusosuudet ja myyntitulot	2,1	0,6	1,0	1,0	1,0	0,8	0,8
15. Investoinnit, netto	2,1	3,7	3,5	3,6	3,7	4,1	4,2
16. Toiminnan ja investointien rahavirta	0,6	0,2	-1,2	-1,6	-1,4	-1,3	-0,9
17. Lainakanta	18,7	18,2*	19,2	20,7	22,2	23,5	24,4
18. Kassavarat (sis. rahoitusarvopaperit)	7,0	5,9*	5,7	5,6	5,7	5,8	5,8
19. Nettovelka (lainat - kassavarat)	11,7	12,2	13,5	15,1	16,4	17,7	18,6
Lainojen lask. takaisinmaksuaika (vuotta)	5,4	4,3	7,2	8,1	7,8	7,7	6,7

Lainakanta ja kassavarojen määrä tarkentuvat lopullisissa tilinpäätöstiedoissa.

Lähde: Kuntarahoituksen ennuste maaliskuun 2024 tiedoin. Ennuste perustuu Manner-Suomen kuntien talousarvioihin 2024, talousraportoinnin 9 kk toteumatietoihin vuodelta 2023 ja kuntien tilinpäätösarvioihin 2023 (Valtiokonttori, Tutki hallintoa), vero-, valtionosuus- ja henkilöstösivukulujen ennusteisiin (Kuntaliitto), kuntien korkokulujen kehitykseen (Kuntarahoitus) sekä Inspiran asiakastoimeksiannoissa muodostamaan tilannekuvaan (Inspira).

Ennuste ei huomioi kuntien valtionosuusudistusta, sote-kiinteistöjen yhtiöittämisvelvoitetta eikä kiinteistöverouudistusta.

Nostoja ennusteesta:

- Vuosi 2023 toteutui pääsääntöisesti aiemman ennusteen mukaisesti. Olennaiset erot selittyivät verotulojen ennakoitua heikommalla toteumalla (-260 miljoonaa euroa) sekä satunnaisten myyntitulojen vähenemisellä tai lykkääntymisellä seuraavalle vuodelle (-350 miljoonaa euroa).
- Vuoden 2023 tulos päättyi 1,8 miljardia euroa ylijäämäiseksi, mikä riitti pitämään myös kuntasektorin rahavirran positiivisena, eikä lainakanta kasvanut. Käytännössä koko tulos syntyi poistuvilla kertaerillä eli sote-uudistuksen 1,4 miljardin euron verohännillä ja 500 miljoonan euron valtionosuuksilla, joista jälkimmäiset peritään vuonna 2025 takaisin sote-vähennyksinä.
- Kuntarahoitus ennakoii suhdanteen jäähtymisen hidastavan palkkatulojen kehitystä (kasvu 1%) 2024. Verotulot palautuvat perusuralle vuoteen 2028 mennessä. Hiiptävä ansiokehitys heikentää kuntien verotuloja ennusteessa keskimäärin noin 80 miljoonaa euroa kunakin ennustevuotena.
- Vuodelta 2023 siirtyy noin 200 miljoonaa euroa lykkääntyneiden omaisuusmyyntien tuloja vuodelle 2024.
- Investointitasot säilyvät vakaina. Investointien kokonaismäärä kasvaa jaksolla noin 4,5 miljardista eurosta astetta noin 5,0 miljardiin euroon. Investoinnit kasvavat sote-uudistusta edeltäneestä tasosta (4,2 miljardia euroa 2022).
- Sote-kiinteistöjen vuokrien ennakoidaan pienenevän asteittain noin 200 miljoonalla eurolla vuosina 2025–2027, kun hyvinvointialueet irtaantuvat osasta tiloja. Mahdollisia alaskirjauksia tai yhtiöittämisistä ei ole huomioitu ennusteessa. Vuosien 2025–2026 muissa tuotoissa on huomioitu sote-tilojen myyntitejä noin 200 miljoonaa euroa vuodessa.
- TE-uudistuksen toteutus 2025 on huomioitu ennusteessa kunnille kustannusneutraalina noin 900 miljoonan euron tuotto- ja kuluvaiikutuksiin.
- Lainakanta kasvaa noin 1,3 miljardia euroa vuodessa ja päättyy noin 24,4 miljardiin euroon vuonna 2028.

Kuntarahoituksen ennuste kuntien talouden kehityksestä on laadittu hyödyntäen tiedossa olevia ja perustellusti ennakoitavissa olevia tulevia tapahtumia.

Ennusteeseen on liitetty laskennallisina erinä tulevien vuosien tehostamisohjelmien ja veronkorotuksien kuntataloutta vahvistavat vaikutukset. Kuntien lainamäärän kehitys on simuloitu ennusteen perusteella, ja korkokulut on laskettu laadintahetken korkokäyrien perusteella.

Ennusteessa käytettyjen ennakoitujen talouden tehostamistoimien ja veronkorotusten johdosta vuoden 2028 lainakantaennuste on 2,1 miljardia euroa pienempi ja tilikauden tulos 800 miljoonaa euroa suurempi kuin ne olisivat ilman sopeutustoimenpiteitä.

Kuntatalouden haasteet helpottavat vasta 2028: valtio voi päätöksillään aikaistaa elpymistä

Vuodet 2024 ja 2025 tulevat olemaan vaikeita kuntien taloudessa. 1,4 miljardin euron verohäntien poisjääntiä paikkaa jäljelle jäävien verotulojen kasvu, mutta verotulojen nettovähennys tulee silti olemaan noin 600 miljoonaa euroa.

Verrattuna aiempaan vuoden 2024 ennusteeseemme verotulojen kasvu on hitaampaa, henkilöstökulut kasvavat nopeammin ja poistuvien sote-vuokrien määrä on tarkentunut suuremmaksi. Vuoden 2024 tulosennusteemme on 500 miljoonaa euroa.

Vuonna 2025 kuntien tulos painuu ennustekauden alimmalle tasolle, noin 200 miljoonaan euroon

2025 tilanne heikentyy entisestään, kun valtionosuusien sote-vähennykset kasvavat väliaikaisesti 700 miljoonaan euroon. Kuntien tulos painuu ennustekauden alimmalle tasolle, noin 200 miljoonaan euroon. Seuraavina vuosina tulos vahvistuu asteittain noin 700 miljoonaan euroon vuonna 2027.

Vuonna 2028 kuntien talous vahvistuu noin 200 miljoonalla eurolla, kun väliaikaiset valtionosuuden korotetut sote-vähennykset päättyvät, ja vähennyksen taso vakiintuu 500 miljoonaan euroon. Mahdolliset valtion toimet valtionosuussiirtojen kompensaatiossa tai valtionosuusuudistuksessa voivat muuttaa tilannetta ja vahvistaa kuntien taloutta aiemmin.

Heikkenevän talousnäkyvän edessä kuntien on pakko tehostaa toimintaansa, korottaa veroja ja karsia ylläpidettävää omaisuuttaan. Ennusteemme sisältää 2,1 miljardin euron laskennallisia sopeutustoimenpiteitä vuosina 2025–2028. Jos taloutta vahvistavia toimia ei tehdä, tuloskehitys voi jäädä nolllatasolle.

Kun kuntien investoinnit eivät vähentyneet sote-uudistuksen myötä, niiden määrä suhteessa tuloihin on käytännössä tuplaantunut.

Kuntien investoinnit ja lainan tarve kasvavat

Sote-uudistuksen vaikutukset kuntatalouteen osoittautuivat pelätyn kahtiajakoisiksi. Käyttötaloudesta uudistus leikkasi merkittävän osan, mutta investointitaloudessa vaikutukset ovat jääneet erittäin pieniksi. Kun kuntien investoinnit eivät vähentyneet sote-uudistuksen myötä, niiden määrä suhteessa tuloihin on käytännössä tuplaantunut.

Vuonna 2023 kuntien investoinnit kasvoivat noin sadalla miljoonalla eurolla 4,3 miljardiin euroon. Vastaavaa kasvua ennakoidaan myös tuleville vuosille. Investointien odotetaan saavuttavan viiden miljardin euron tason vuoteen 2028 mennessä. Samaan aikaan heikko suhdanne on vähentänyt kuntien omaisuuden myynnistä saamia tuloja. Vuonna 2023 omaisuuden myynnistä saadut tulot jäivät 0,5 miljardiin euroon.

Investointien kasvu lisää lainatarvetta, ja ennusteemme mukaan kuntien lainakanta nousee noin 1,3 miljardia euroa vuodessa, 24,4 miljardiin euroon. Tämä arvio tarkentuu tilinpäätösten valmistuttua.

Kuntatalouden uudistamistarpeet ja yhteistyö

Koska kuntien tuottojen kasvuvara on vähissä, on kulukasvuun ja mahdollisiin riskeihin hankala vastata. Kuntataloudessa tarvitaan ankaraa talouskuria, merkittävää palvelurakenteiden uudistamista ja tarkkaan harkittuja investointeja.

Ennakoimme, että kuntarajat ylittävä yhteistyö vahvistuu ensin kuntakonsernien yhtiöiden yhdistymisten kautta ja jalkautuu sen jälkeen laajemmin kuntaorganisaatioiden keskinäiseen yhteistyöhön. Myös lisää kuntaliitoksia voi olla luvassa.

Kuntarahoituksen suhdanne-ennusteesta vastaa yhtiön pääekonomisti, valtiotieteiden tohtori **Timo Vesala**. Vesalan näkemyksiin ajankohtaisista talousaiheista voi tutustua suhdanne-ennusteiden ja markkinakatsausten lisäksi myös Kuntarahoituksen **Huomisen talous** -podcastissa. Podcast löytyy Kuntarahoituksen [verkkosivuilta](#), [Spotifysta](#), [SoundCloudista](#) sekä [Applen](#) ja [Googlen](#) podcast-palveluista.

 [@TimoVesala](#)

Kuntatalouden ennusteen on laatinut Inspiran senior konsultti **Lauri Pekkila**. Inspira on Kuntarahoituksen kokonaan omistama tytäryhtiö, joka tarjoaa talouden ja rahoituksen neuvonantopalveluja kunnille sekä niiden yhtiöille, kuntayhtymille, hyvinvointialueille sekä valtion tukeman asuntotuotannon toimijoille.

[Tutustu Inspiran neuvonantopalveluihin.](#)